

Notitie

Opdrachtgever: A. Cramer (Tebodin)
Auteur: M.A.J. Grutters & N. de Zwarte
Betreft: Ecologisch onderzoek projectgebied Air
Liquide waterstoftankstation Rhoon
Projectnummer: 0975
Datum: 16-07-2013
Status: definitief

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

Op een terrein aan de Groene Kruisweg te Rhoon zal Tebodin een tankstation ontwikkelen voor waterstof. Dit terrein is thans onbebouwd en vrijwel volledig begroeid met bomen. Aan de zuidoostzijde wordt het begrensd door een parallelweg aan de N492, noordoostelijk van het bosje ligt het terrein van de ANWB en aan de noordwestzijde lopen een fietspad met daarachter een trambaan. De zuidwestzijde was een grasperceel, maar is thans direct langs het plangebied open gegraven ten behoeve van de aanleg van een warmtetransportleiding.

Bij de ontwikkeling van het plangebied zullen bomen worden gekapt en enkele kleine watergangen worden gedempt. Bureau Stadsnatuur heeft hier begin mei 2013 eerst een verkennend ecologisch onderzoek uitgevoerd om vast te stellen of er bij de ontwikkeling mogelijk middels Flora- en faunawet (Ffwet) beschermde soorten in het geding zijn. Vervolgens is aanvullend veldonderzoek gedaan in de maanden mei en juni.

Figuur 1. Begrenzing van de te onderzoeken projectlocatie aan de Groene kruisweg in Rhoon (rood omlijnd).

Methodiek

Op 7 mei 2013 is het gebied door een ecooloog van BSR bezocht voor een verkennend onderzoek, de zogenaamde quick scan. Gedurende dit bezoek is gekeken:

- of direct aantoonbaar strikt beschermde soorten aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied;
- of er (indirecte) aanwijzingen zijn voor het voorkomen van strikt beschermde soorten;
- of het gebied potentie heeft als leefgebied voor strikt beschermde soorten;
- op welke wijze eventuele strikt beschermde soorten het onderzoeksgebied gebruiken als leefgebied;
- of er in het kader van de Flora- en faunawet vervolgonderzoek nodig is.

Uit dit verkennende bezoek bleek dat mogelijk vogels en vleermuizen (beperkt) een jaarrond beschermde leefomgeving konden hebben binnen het projectgebied.

Voor vogels was met name een oud eksternest van belang, tijdens de quick scan kon niet vastgesteld worden of deze in gebruik was. Behalve Ekster *Pica pica* kon het nest mogelijk ook in gebruik zijn door Zwarte kraai *Corvus corone*, Sperwer *Accipiter nisus*, of Boomvalk *Falco subbuteo* als meest aannemelijke soorten. Daarbij bevond zich een ander nest op zeer korte afstand van het plangebied, welke mogelijk door een jaarrond beschermde vogelsoort in gebruik was.

Voor vleermuizen ontbreken bomen met holtes en ruwe stammen voor verblijfplaatsen in de vorm van kraamverblijf of paarverblijf. Wel moest nog vastgesteld worden of er sprake was van een vaste vliegroute.

Omdat gedurende het project bleek dat vooral aanwezigheid van de Boomvalk goed onderzocht moest worden, zijn er een achttal bezoeken gebracht tussen 23 mei en 29 juni. Dit is door verschillende ecologen uitgevoerd, zowel in de vroege ochtend, namiddag als late avond. Daarnaast is in de omgeving gekeken of zich daar boomvalken hebben gevestigd.

Voor het vaststellen van een vliegroute voor vleermuizen zijn twee bezoeken gebracht, namelijk op 4 juni en 24 juni 2013, volgens het Vleermuizenprotocol (NGB, Zoogdiervereniging en GaN, 2013). Hierbij is gebruik gemaakt van time expansion ultrasoon detectors Pettersson d240x met daarbij Edirrol opnameapparatuur.

Resultaten

Gebiedsbeschrijving

Het bosje in het onderzoeksgebied bestaat hoofdzakelijk uit Es *Fraxinus excelsior*. In de ondergroei zijn onder andere Hazelaar *Corylus avellana* en Gewone vogelkers *Prunus padus* te vinden. Verder staan er enkele grotere populieren *Populus spec.* In de noordzijde, op de grens van het plangebied, is het perceel vrij open, hier wordt een groot deel van de bodem bedekt door Vijfvingerkruid *Potentilla reptans* en er groeien enkele kersenbomen (*Prunus spec.*). Noordoostelijk hiervan bestaat het bos weer voornamelijk uit essen.

Langs de noordwestzijde van het bosperceel loopt een smalle, beschoeide sloot. Twee aftakkingen hiervan doorkruisen het bosje en lopen tot aan de zuidwestzijde hiervan.

Flora

Tijdens het onderzoek is specifiek gelet op de op bosbodems in de omgeving groeiende strikt beschermde Grote keverorchis *Neottia ovata*. Deze is in mei in vegetatief stadium al goed te herkennen. De Grote keverorchis is niet aangetroffen. Wel zijn verschillende exemplaren van Brede wespenorchis *Epipactis helleborine* gevonden, deze soort is geplaatst op tabel 1 van de Ffwet waarvoor vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkeling (Zie ook bijlage Wettelijk kader). Er zijn verder geen andere beschermde plantensoorten aangetroffen of geschikte groeiplaatsen hiervoor.

Fauna

De groepen vogels, zoogdieren, vissen en amfibieën worden hieronder besproken. Van de andere soortgroepen worden geen beschermde soorten verwacht. Waar van toepassing worden eerst de bevindingen van de quick scan besproken, daarna die van het aanvullende onderzoek.

Vogels (quick scan)

In het plangebied is een oud nest van een Ekster *Pica pica* aanwezig. Er kon tijdens de eerste quick scan niet worden vastgesteld of deze daadwerkelijk in gebruik was.

Verder duidt de zang van verschillende vogelsoorten op aanwezigheid van nesten in met name de ondergroei en lagere struwelen in de randzone van het bosje. De hoge essen zelf herbergen geen vogelnesten. Tijdens het bezoek werd de zang van Pimpelmees *Cyanistes caeruleus*, Zwartkop *Sylvia atricapilla* en Tjiftjaf *Phylloscopus collybita* gehoord. De kans is zeer groot dat deze hier in de buurt van hun zangpost nestelen. Pimpelmezen broeden in (boom)holten, mogelijk ook in de dode boom in het plangebied. Aan de zuidoostzijde staat een wat hogere populier waarvan de hoofdstam ooit is gebroken, hierin zit een nestholte van een specht. Onduidelijk is of deze momenteel in gebruik is. Tijdens het bezoek werden geen spechten gehoord, maar in 2011 werden op deze locatie zowel Groene Specht *Picus viridis* als Grote Bonte Specht *Dendrocopos major* waargenomen (eigen waarnemingen BSR). Verder is dit bosje een bekende broedlocatie van Buizerd uit het verleden (Vogelwerkgroep Ridderkerk & Barendrecht). Het toen gebruikte nest kon niet worden teruggevonden. In mei 2013 werd nabij het plangebied een paartje Boomvalken waargenomen (eigen waarnemingen BSR).

In het noordelijk deel werd net buiten het plangebied een nest gevonden waarvan niet kon worden uitgesloten dat dit door een vogelsoort gebruikt wordt met jaarronde bescherming, zoals Boomvalk, Sperwer of Ransuil *Asio otus* (Figuur 2).

Figuur 2. Onderzoekslocatie (rood omlijnd). De gele ster markeert het Eksternest. Op de plek van de blauwe ster, dus buiten het onderzoeksgebied, bevindt zich een nader te onderzoeken nest. De groene cirkels geven de (half)dode bomen aan.

Vogels (aanvullend onderzoek)

Tijdens het eerste bezoek van het aanvullende onderzoek op 23 mei 2013 werd ontdekt dat er een paartje van de Zwarte kraai gebruik maakte van het nest midden in het projectgebied. Daarmee kon van bijna alle jaarrond beschermde vogelsoorten worden uitgesloten dat deze hier gebruik van maakten, omdat dit niet samen gaat met het verblijf van de kraaien. De mogelijkheid dat boomvalken dit nest nog na het verlaten door

de kraaien zouden gaan gebruiken moest nog uitgesloten worden. Deze valk begint pas laat te broeden, eventueel pas nadat een Zwarte kraai hier gebroed heeft. Omdat eerder dit jaar een paartje Boomvalk gezien is vlakbij deze locatie, moest uitgesloten worden dat dit paartje niet het nest in de projectlocatie zou gebruiken, maar ook niet het nest ten noorden hiervan wegens verstoring door externe werking vanuit het projectgebied. Tegelijk is de strategie geweest om in de omgeving te zoeken naar een nest van Boomvalk: wanneer deze dichtbij het onderzoeksgebied gevonden zou worden, kon uitgesloten worden dat nog een ander paartje in het projectgebied zou zitten omdat twee paartjes doorgaans een ruimere afstand tot elkaar aanhouden van zeker enkele kilometers (Chapman 1999). Er is vanaf de quick scan bijna twee keer per week een bezoek gebracht aan de locatie of directe omgeving voor onderzoek naar Boomvalk. Een nest is echter niet gevonden en op 29 juni 2013 werd nog steeds een paartje Zwarte kraai op de dode boom naast het nest waargenomen, rustend in de top. Er is met deze onderzoeksinspanning, de waarnemingen van de zwarte kraaien en met de omgeving met alternatieve nestlocaties in achtgenomen, uitgesloten dat Boomvalk hier een vaste rust- of verblijfplaats heeft. Tijdens de avondbezoeken (drie in totaal, waarvan twee met aansluitend vleermuisonderzoek) zijn ook geen uilen waargenomen.

Figuur 3. Het plangebied gezien vanuit het zuidoosten.

Vissen en amfibieën

Tijdens het veldbezoek werden geen amfibieën waargenomen op de oevers van de watergangen. Ook werden geen zichtwaarnemingen gedaan van vissen of amfibieën aan de oppervlakte van het water. De potenties voor beschermde soorten ontbreken op deze locatie.

Figuur 4. Een van de dwarssloten door het bos in het plangebied.

Zoogdieren (quick scan)

In de bosbodem waren verschillende holten van muizen aanwezig, mogelijk van Bosmuis *Apodemus sylvaticus*. Enkele dode bomen zijn nauwkeurig onderzocht als potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen maar zijn hier ofwel te jong voor of hebben geen ruwe stam. Het gehele bosje lijkt door ligging en structuur vooral mogelijkheden te bieden voor vliegroutes of foerageergebieden van vleermuizen.

Zoogdieren (aanvullend onderzoek)

Er zijn twee bezoeken voor vleermuizen gebracht, tijdens gunstige weersomstandigheden en in de juiste periode (met 20 dagen tussen beide bezoeken).

Doel van de onderzoeken was het vaststellen van een verblijfplaats (waarvan de kans verwaarloosbaar klein geacht werd) maar vooral of er een vliegroute van vleermuizen langs het bosje zou lopen. De kans hierop is het grootst voor de algemene Gewone dwergvleermuis. Vliegroutes zijn de vaste routes die vleermuizen dagelijks afleggen tussen hun verblijfplaatsen en foerageergebieden. Wanneer een vliegroute essentieel is voor het voortbestaan van een kolonie wordt deze gezien als onderdeel van de vaste rust- of verblijfplaats en is daarmee strikt beschermd. In de omgeving voorkomende vleermuizen zijn vooral de algemene Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, Laatvlieger *Eptesicus serotinus*, en de Rosse vleermuis *Nyctalus noctula* en Watervleermuis *Myotis daubentonii*. Laatvlieger en Rosse vleermuis zijn in het algemeen minder gebonden aan geleidende structuren als vliegroute in het landschap, vaak vliegen ze vrij hoog over een gebied heen.

Uit de inventarisatie blijkt dat alleen de Gewone dwergvleermuis het plangebied gebruikt om te foerageren. Er zijn geen duidelijke verplaatsingen van vleermuizen ontdekt langs de bosranden van het projectgebied. Enkele gewone dwergvleermuizen passeerden de zuidwestrand van het bosje of bleven hier even foerageren. Wat later op de avond foerageerden enkele vleermuizen in het donkere bomenlaantje boven de watergang ten oosten van het gebied, dus naast de oprit van RWS. De dieren leken vanuit het oosten te komen, aan de overkant van de weg. Het ging hier steeds maar om 1-2 exemplaren die gelijktijdig aanwezig waren.

Conclusies en aanbevelingen

Samenvattend kan gesteld worden dat met de geplande werkzaamheden in geen geval strikt beschermde natuurwaarden aangetast worden in het plangebied, derhalve is geen aanvraag van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig. Wel is het belangrijk om bij werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Hieronder worden per soortgroep de conclusies van het (voor)onderzoek besproken:

Flora

Er zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen.

Vogels

Concrete aanwezigheid van nesten van jaarrond beschermd vogelsoorten kon niet worden aangetoond. Het aanwezige eksternest in het projectgebied is uitgebreid onderzocht en is enkel gebruikt door Zwarte kraai. Er is geen sprake van een jaarrond beschermde situatie, na het broedseizoen is dit nest niet langer beschermd.

Ook het nabij het plangebied gelegen nest heeft geen jaarrond beschermde status, deze was in het geheel niet in gebruik in seizoen 2013. Bij werkzaamheden hoeft dan ook geen rekening gehouden te worden met mogelijke verstoring van vogels op dit nest.

Er broeden verder verschillende algemene vogelsoorten in het plangebied. Wanneer (kap)werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. In de Flora- en faunawet wordt het broedseizoen niet gespecificeerd, dit verschilt per vogelsoort. Doorgaans wordt de periode 15 maart t/m 1 augustus hiervoor genomen, maar van belang is dat als de werkzaamheden aanvangen alle nesten zijn uitgevlogen.

Zoogdieren

Al de grondgebonden zoogdieren die hier te verwachten zijn, zijn ondergebracht in een laag beschermingsregime, namelijk op Tabel 1 van de Ffwet. Hierop staan soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een vrijstelling geldt. Op deze soorten is wel de zorgplicht van toepassing (zie pagina 11).

Het plangebied is onderzocht op functionaliteiten voor zwaar beschermde vleermuissoorten. Functionaliteiten als vliegroute en foerageergebied zijn beschermd wanneer deze van essentieel belang is voor het voortbestaan van een kolonie. Dit is echter niet aangetroffen. Er wordt beperkt gebruik gemaakt van het gebied voor foerageren, waarbij de oostelijke rand met de donkere watergang het meest belangrijk is.

Er foerageren vleermuizen die hun verblijven elders hebben. Een vliegroute is niet ontdekt, de bomenrand aan het oosten en westen worden daarvoor niet gebruikt. De enkele aanwezige foeragerende vleermuizen leken vanuit het oosten te komen en staken de weg over, op een plek waar geen verlichting brandde ten tijde van het onderzoek (terwijl elders de straatverlichting het wel deed).

Alternatieven voor foerageren zijn ruim voorhanden in de omgeving. Zo wordt boven de plas direct ten noordwesten van het plangebied, aan de overzijde van de metrobaan, gefoerageerd door minstens een tiental gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen. Er wordt niet verwacht dat dit bosperceel van essentieel belang is voor het voortbestaan van een kolonie. Een beschermde vliegroute is niet gevonden.

Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden. De kans dat de Ruige dwergvleermuis een paarverblijf in bomen heeft is zeer klein, en gezien de beperkte hoeveelheid vleermuizen nu rondvloog, het ontbreken van bomen met ruwe schors van enige dikte en de betere alternatieven in de directe omgeving. Nader onderzoek hiernaar wordt daarom niet nodig geacht.

Vissen en amfibieën

De watergang is door de beschoeiing, beschaduwing en bladval vrijwel ongeschikt voor vissen en amfibieën. Er is geen of weinig onderwaterbegroeiing aanwezig. Niet uit te sluiten is dat algemene beschermde soorten (Ffwet Tabel 1) voorkomen in het gebied. Het gaat hierbij om soorten als Gewone Pad *Bufo bufo* en Bruine Kikker *Rana temporaria*. De in de omgeving van Rotterdam voorkomende strikt beschermde amfibieënsoorten (Ffwet Tabel 2 en 3) zijn dermate kritisch in hun biotoopkeuze dat deze hier niet worden verwacht. In de

omgeving gaat het dan om Heikikker *Rana arvalis* en Rugstreeppad *Bufo calamita*. De Rugstreeppad is een soort van kale pioniersituaties en komt niet voor in de directe omgeving van het plangebied, daarbij is het plangebied niet geschikt als leefgebied. Strikt beschermde amfibieënsoorten (Ffwet Tabel 2 of 3) worden hier dan ook niet verwacht.

Beschermde vissoorten die uit de omgeving bekend zijn, zijn Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* en Bittervoorn *Rhodeus amarus*. De Bittervoorn wordt vooral aangetroffen in de wat schonere wateren. Kleine modderkruiper komt in Rotterdam in een scala aan watertypen voor, vaak wateren met natuurlijke oevers en enige mate van onderwaterbegroeiing. De sloten in het plangebied (Figuur 4) lijken verre van optimaal voor deze soort en de kans op aanwezigheid van Kleine modderkruiper wordt hierom zeer laag geacht.

Figuur 5. Bosbodem en ondergroei in plangebied.

Algemene aanbevelingen

Voer kap- en rooiwerkzaamheden bij voorkeur uit na 1 september (ruim na afloop van het broedseizoen, in ieder geval niet voor 1 augustus) en voor 15 maart (voor aanvang van het volgende broedseizoen). Onthefingen voor het uitvoeren van werkzaamheden gedurende het broedseizoen waarbij broedende vogels worden verstoord worden niet verleend.

Door op voorhand in het ontwerp al rekening te houden met aanwezige natuurwaarden kunnen de mogelijke negatieve effecten worden beperkt, ook al heeft het onderzoek aangetoond dat deze niet significant zijn. Vleermuizen hebben vaak vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren in het landschap, als een (smalle) bomenrij aan de kant van het grasveld behouden kan blijven er ook in de toekomst nog mogelijkheden voor vliegroutes in het landschap. In dit verband wordt ook aangeraden verlichting op de bomenrij te voorkomen, en eventuele nieuw aan te brengen verlichting rondom het tankstation niet in de nacht aan te laten als er niet getankt kan worden. Verlichting met juist gekozen armatuur schijnt alleen naar beneden op de plek waar dit nodig is, en heeft geen uitstraling naar boven. Dit voorkomt onnodige verstoring voor nachttactieve dieren zoals vleermuizen.

Bij het dempen van de watergang dient conform de zorgplicht voorkomen te worden dat aanwezige, niet beschermde vissoorten gedood worden. Hierom verdient het de aanbeveling de wateren te dempen op een manier waarop de vissen richting een te handhaven watergang kunnen wegvluchten. Dit dient niet te gebeuren tijdens winterrust, wanneer de vissen niet actief zijn en niet kunnen wegvluchten.

Literatuur

Chapman, A. 1999. The Hobby. Arlequin Press, Chelmsford.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 25 maart 2013.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage - wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Ffwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreeppad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).

Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.